

KANSAINVÄLISTEN OPISKELIJOIDEN TYÖELÄMÄSUUNTAUTUNEEN OHJAUKSEN ERITYISPIIRTEITÄ

Piritta Hentinen

Iiris Jussila

2009

WorkPlace Pirkanmaa –hanke saa rahoituksensa alueellisesta EAKR-ohjelmasta ja rahoittajaviranomaisena toimii Länsi-Suomen lääninhallitus. Hankkeen hallinnoijana toimii Suomen Itämeri-instituutti. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK), Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK), Tampereen teknillinen yliopisto (TTY) ja Tampereen yliopisto (TaY). Rahoittajana toimii myös Tampereen kaupunki. Hankkeen toteutusaika on 1.3.2009–31.5.2011.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	2
1.1 Selvityksen tavoite	2
1.2 Käsitteiden määrittelyä	2
2. TAUSTAA	3
2.1 Kansainväliset opiskelijat ja työntekijät Suomessa	3
2.2 Työelämäsuuntautunut ohjaus ja rekrytointi	5
3. KANSAINVÄLISET OPISKELIJAT KORKEAKOULUJEN STRATEGIOISSA	6
3.1 Kansainvälisten opiskelijoiden asema Tampereen yliopiston strategiassa	7
3.2 Kansainvälisten opiskelijoiden asema Tampereen teknillisen yliopiston strategiassa	7
3.3 Kansainvälisten opiskelijoiden asema Tampereen ammattikorkeakoulun ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun strategioissa	8
4. AINEISTON TARKASTELUA	9
4.1 Työllistymistä helpottavia tekijöitä	10
4.1.1 Kielitaito	10
4.1.2 Ohjaus	11
Ohjauksen nykytila opiskelijoiden silmin	12
Millaista ohjauksen tulisi olla ja kenen sitä tulisi antaa?	12
Ohjaajan ominaisuudet opiskelijoiden silmin	15
4.2 Tulevaisuudennäkymät ja toiveet	16
5. LOPUKSI	17
LÄHTEET	20
Liite 1	21
Liite 2	23

1. JOHDANTO

1.1 Selvityksen tavoite

Tämä on raportti esiselvityksestä, joka liittyy WorkPlace Pirkanmaa -hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on edistää kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden osaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaamista Pirkanmaalla. WorkPlace Pirkanmaa on Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun yhteinen hanke.

Kyseessä on selvitys, jonka avulla kartoitetaan kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen tarvetta opintojen aikana ja työelämään siirtymisvaiheessa sekä ohjauksen erityispiirteitä ja pitkän tähtäimen painopisteitä. Selvitykseen liittyy kysely, joka lähetettiin joukolle yllä mainituissa oppilaitoksissa opiskelevia kansainvälisen taustan omaavia opiskelijoita. Samantyyppinen kysely esitettiin niin ikään muutamille kyseisissä oppilaitoksissa kansainvälisten opiskelijoiden parissa tai rekrytointipalveluissa työskenteleville henkilöille.

1.2 Käsitteiden määrittelyä

Raportissa on käytetty joitakin määrittelyä edellyttäviä käsitteitä seuraavissa merkityksissä: *Korkeakoulu* on yliopiston ja ammattikorkeakoulun kattava yläkäsite. *Kansainvälinen opiskelija* on ulkomailta Suomeen opiskelemaan tullut korkeakoulun tutkinto-opiskelija ja *työelämäsuuntautunut ohjaus* käsittää kaiken opiskelun aikana annetun ohjauksen, joka valmentaa työelämää varten, mahdollisen harjoitteluun, urasuunnitteluun sekä työnhakuun liittyvän neuvonnan ja tuen. Tästä syystä siihen viitataan myös *ohjaus-*, *neuvonta-* ja *tuki-*ilmauksilla.

Haastavaa viimeksi mainitun käsitteen määrittelyssä on se, että työelämäsuuntautunut ohjaus ymmärretään eri tavoin eri korkeakouluissa. Yliopistossa puhutaan yleensä tässä yhteydessä *uraohjauksesta*. Yliopiston tapauksessa uraohjauksella tarkoitetaan ura- ja rekrytointipalvelujen tarjoamaa henkilökohtaista tai pienryhmätyöskentelyyn perustuvaa työnhakuun ja urasuunnitteluun liittyvää ohjausta. Näin ollen uraohjaus on erillään perusopetuksesta. Ammattikorkeakoulussa ei puolestaan eroteta uraohjausta käsitteellisellä tasolla muusta opetustoiminnasta, vaan se on kiinteä osa opintojaksoja ja opintoprosessia. Pääsääntöisesti ammattikorkeakouluopiskelussa korostuvat muutenkin yliopisto-opiskelua enemmän työelämäsuuntautuneisuus ja opintojen aikana syntyvät työelämäkonaktit. Tästä kiinteästä työelämäsuhteesta johtuen ammattikorkeakouluissa puhutaankin uraohjauksen sijaan ammatillisen kasvun tukemisesta, työelämäneuvonnasta, työelämävalmennuksesta tai työmarkkinavalmennuksesta. (Kitkatta.net.) Katsomme, että työelämäsuuntautunut ohjaus on tähän selvitystyöhön sopiva käsite, koska se kattaa korkeakoulujen näkemykset kyseisen tyyppisestä ohjauksesta jättäen liikkumavaraa erilaisille tulkinnoille.

Samaan käsitteiden monimuotoisuuden ongelmaan ajauduttiin myös, kun työelämäsuuntautuneen ohjauksen käsitettä käännettiin englannin kielelle. Kaikki opiskelijakyselyyn vastanneet tutkinto-

opiskelijat vastasivat kyselyyn englanniksi, joten käännöstyö oli välttämätöntä. Päädyimme käsitteeseen *career guidance*, koska OECD:n määritelmän mukaan se on käsite, joka viittaa palveluihin ja toimintoihin, joiden tarkoituksena on auttaa kaikenikäisiä ja eri elämänvaiheissa olevia ihmisiä tekemään päätöksiä, jotka liittyvät heidän koulutukseensa, valmennukseensa tai ammatillisiin valintoihinsa sekä hallitsemaan työuraansa. Tällaisia palveluita voidaan tarjota esimerkiksi kouluissa, yliopistoissa ja korkeakouluissa. Palvelut voivat olla yksilöllisiä tai perustua ryhmätoimintaan. (Institute of Career Guidance.)

2. TAUSTAA

2.1 Kansainväliset opiskelijat ja työntekijät Suomessa

Kansainväliset opiskelijat ovat yhä useammin aiemmasta vaihto-opiskelijastatuksesta poiketen tutkinto-opiskelijoita. Siksi he toivovat työllistyvänsä Suomeen todennäköisemmin kuin ennen. Heidän määräänsä on opetusministeriön strategian mukaan tarkoitus selvästi lisätä (OPM 2009). Garamin (2009) tutkimuksen mukaan työelämän tarve on erityisesti ammattikorkeakouluissa merkittävä vieraskielisen koulutuksen kehittämistä motivoiva tekijä; yliopistoissa toiminnalla tähdätään lähinnä jatko-opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointiin yliopistomaailman omiin tarpeisiin. Selvityksessä todetaan, että korkeakoulut ovat erityisen kiinnostuneita venäläisistä sekä kiinalaisista opiskelijoista. Lisäksi ammattikorkeakoulut suosivat rekrytointikohteena Afrikkaa siinä missä yliopistot pyrkivät houkuttelemaan opiskelijoita Euroopasta. Suomessa vieraskielinen opetus tarkoittaa käytännössä opetuksen tarjoamista englannin kielellä, joka on vain harvoin kansainvälisten opiskelijoiden äidinkieli. Garamin selvityksen mukaan suomalaisten korkeakoulujen strategioissa kansainvälisen koulutuksen kehittäminen esitetään tärkeänä asiana. Ainakin asennetasolla suhtautuminen kansainvälisten opiskelijoiden asioita kohtaan on myönteistä.

Garamin selvitys osoittaa, että kansainväliset opiskelijat saavat tukea orientoivien opintojen, henkilökohtaisen opinto-ohjauksen, hakuneuvonnan, englanninkielisen opintoinformaation sekä tuutorinnin muodossa. Silti opinnot saattavat viivästyä tai keskeytyä lähinnä taloudellisten syiden vuoksi. Opiskelijoilla on tarvetta sekä räätälöityyn että muihin opiskelijapalveluihin sisältyvään ohjaukseen. Ongelmakohtiksi nousevat kansainvälisten opiskelijoiden puutteellinen paikallisten toimintatapojen, sosiaaliturvan ja oleskelulupa-asioiden tuntemus, lomakkeiden suomen- ja ruotsinkielisyys, sähköisten ja yhteiskuntaan integroivien palveluiden puute sekä asunnon saantiin liittyvät vaikeudet. Työelämään liittyvät kysymykset on hoidettu selvästi heikommin kuin opiskeluun liittyvät asiat. Kansainväliset opiskelijat kokevat juuri siirtymävaiheen korkeakoulusta työelämään ongelmalliseksi, joten tähän tilanteeseen liittyvä palvelutarve on ilmeinen. (Garam 2009.)

Jo harjoittelupaikan saaminen voi tuottaa vaikeuksia. Yliopistoissa laitokset tai yksiköt hankkivat ammattikorkeakouluja useammin harjoittelupaikan opiskelijoille, mutta harjoittelu on harvoin pakollista. Ammattikorkeakoulujen englanninkielisiin tutkintoihin lähes poikkeuksetta sisältyvä pa-

kollinen harjoittelu voi osaltaan auttaa sijoittumista suomalaiseen työelämään. (Garam 2009.) Myös eri organisaatioihin tehdyt opinnäytetyöt, opintoihin liittyvät projektit sekä yritysvierailut, ekskursion ja muu työelämäyhteistyö lisäävät kontakteja työelämän suuntaan. Garamin saamista kyselyvastauksista päätellen kuitenkin vain murto-osa englanninkielisistä tutkinto-ohjelmista vastaa ensisijaisesti suomalaisen työelämän tarpeisiin. Ainakin hänen tutkimuksensa valossa vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulut onnistuvat tässä suhteessa yliopistoja paremmin.

Säpyskä (2007) on kartoittanut ulkomaalaisten työntekijöiden rekrytointiin liittyviä kysymyksiä pirkanmaalaisten työnantajien näkökulmasta. Työnantajilla on vaikeuksia löytää ulkomaalaista osaavaa työvoimaa muun muassa siksi, että organisaatioiden käyttämät hakukanavat ovat pääsääntöisesti suomenkielisiä. Kansainvälisten työnhakijoiden taustojen selvittäminen on myös koulutuksen ja osaamisen osalta koettu siinä määrin vaikeaksi ja hankalaksi, että siihen kaivattaisiin ulkopuolista apua. Tässä suhteessa kotimainen korkeakoulututkinto helpottaa jonkin verran tilannetta. Siihen mahdollisesti liittyvä harjoittelu antaa myös vastavuoroista kokemusta organisaatiolle kansainvälisyydestä sekä monikulttuurisuudesta ja harjoittelijalle suomalaisesta työelämästä.

Säpyskän selvityksestä käy ilmi, että ulkomaalaisia työntekijöitä palkataan erityisosaamista vaativiin asiantuntijatehtäviin, myyntitehtäviin sekä sellaisiin tuotanto- ja asiakaspalvelutehtäviin, joissa tarvitaan jotakin muuta kieltä kuin suomea. Useimmissa asiakaspalvelutehtävissä suomen kieltä tulisi kuitenkin osata hyvin. Suurimmaksi työllistymistä estäväksi ja työnkuvaa kapeuttavaksi tekijäksi nouseekin puutteellinen kielitaito. Suomi on yleensä organisaation työkieli. Harjoittelu, suomen kielen koulutus ja kaikinainen tiedonvaihto työelämän toimijoiden välillä ovatkin työllistymisen kannalta keskeisiä elementtejä. (Säpyskä 2007.) Myös muissa esimerkiksi opiskelijoiden parissa tehdyissä selvityksissä suomen kielen taidon merkitys on noussut keskeiseksi.

Garamin tutkimus osoittaa, että noin puoleen ulkomaalaisille opiskelijoille suunnatuista opinto-ohjelmista kuuluu pakollisia suomen tai ruotsin kielen kursseja, mikä ei kuitenkaan tarkoita aina ehdotonta suorittamispakkoa. Usein opiskelija voi sisällyttää tutkintoonsa näiden kielten vapaavalintaisia opintoja. Haastatteluista päätellen ulkomaalaiset opiskelijat eivät kuitenkaan ole erityisen halukkaita opiskelemaan suomea tai ruotsia. (Garam 2009.) Säpyskä (2007) on kerännyt aiheeseen liittyvää tietoa eri lähteistä. Tutkimusten mukaan kansainväliset opiskelijat ovat tyytymättömiä suomen kielen opetuksen tasoon, sisältöön ja tarjontaan. Etenkin ammattikorkeakouluopiskelijat kaipaavat yliopisto-opiskelijoiden mahdollisuutta jatkokursseihin.

Säpyskän selvityksen mukaan työnantajat tekevät mielellään yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Suomalainen korkeakoulututkinto indikoi työnantajien silmissä ulkomaalaisten henkilöiden halua jäädä Suomeen. Lisäksi korkeakoulumaailma valmistaa kansainvälisiä opiskelijoita paremmin suomalaiseen elämään tarjoamalla muun muassa runsaasti kontaktimahdollisuuksia. Etenkin korkeakoulutetuista ulkomaalaisista erityisosaajista on pulaa. He lisäävät alueen kilpailukykyä ja luovat yrityksen kansainvälistä imagoa. Heillä saattaa olla myös jonkin työnantajan kannalta merkittävän markkina-alueen tuntemusta. (Säpyskä 2007.)

2.2 Työelämäsuuntautunut ohjaus ja rekrytointi

Kuten johdannon käsitteenmäärittelyluvussa todettiin, työelämäsuuntautunutta ohjausta järjestävät yliopistoissa erilliset ura- ja rekrytointipalvelut. Ammattikorkeakouluissa toiminta on puolestaan liitetty koulutusohjelmiin tai sitä hoitavat harjoittelukoordinaattorit. Erityisesti kansainvälisille opiskelijoille suunnattuja ura- tai rekrytointipalveluja tarjoaa alle puolet vieraskielisistä tutkinto-ohjelmista (Garam 2009). Säpyskän tutkimuksessa nousi esiin tarve korkeakoulujen yhteisestä rekrytointikanavasta tai osaamispankista, joka palvelisi sekä opiskelijoiden että työnantajien tarpeita. Myös työnantajien keskinäiset keskustelu- ja tiedotustilaisuudet sekä perehdytys- ja täydennyskoulutus olisivat tarpeen. Työhallinnolta ja Tampereen kaupungilta toivottiin aktiivisempaa otetta kansainvälisyyteen sekä ulkomaalaisten työllistymiseen liittyviin asioihin. (Säpyskä 2007.)

Kaiserin (2005) toimittamassa koosteessa esitellään työelämäsuuntautuneen ohjauksen erityispiirteitä Suomen korkea-asteen koulutuksessa. Koosteessa mainitaan jo olemassa oleva valtakunnallinen kampusrekrytointiin liittyvä palvelukonsepti. Suomalaisten yliopistojen ura- ja rekrytointiyksiköt muodostavat Aarresaari-verkoston, joka toimii lähinnä internetissä (www.aarresaari.net). Verkosto keskittyy opiskelijoiden ohjaukseen, neuvontaan sekä työharjoittelupaikkojen järjestämiseen. Toiminta täydentää yliopiston tarjoamia uraohjaaja- ja psykologipalveluja, opinto-ohjaajien, opettaja- ja opiskelijatuutoreiden sekä opetushenkilöstön tiedekunnissa ja laitoksilla tarjoamia palveluita. Kaiserin raportissa mainitaan muina opiskelijoille ja valmistuneille ohjausta tarjoavina tahoina yliopistojen oppilaskunnat, Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiö sekä ammattiliitot.

Kaiserin (2005) koosteessa ohjausta tarkastellaan eurooppalaisessa kehyksessä. Palveluiden tärkein päämäärä on tukea ja edistää valmistuvien opiskelijoiden työllisyyttä sekä parantaa yliopistojärjestelmän ja työmarkkinatahojen yhteistyötä. Erityisesti pyritään tehostamaan yliopisto-opintojen ja työelämän vuorovaikutusta, opintojen ja työelämän tarpeiden kohtaamista sekä yleisten työelämätaitojen harjoittelua. Vaikka ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen näkökulmat työelämäsuuntautuneesta ohjauksesta poikkeavat hieman toisistaan, päämäärät ovat yhteisiä.

Työelämäsuuntautunutta ohjausta antavan henkilön on oltava perillä työmarkkinoiden tarpeista, kehityksestä ja muutoksista. Yleisesti ja kiteytetysti ohjaus- ja neuvontatoiminnan tavoitteena on paitsi edistää työllistymistä myös tukea urasuunnittelua. Ohjauksen tulee kehittää henkilökohtaisia sosiaalisia taitoja sekä ehkäistä opintojen keskeyttämistä. Tämä toteutuu aktiivoinnin, motivoinnin ja voimaannuttamisen keinoin. (Kaiser 2005.) Kaiserin koosteessa painotetaan ohjaustoiminnan elinikäisen prosessin luonnetta, jonka lähtökohtana ovat asiakkaan toiveiden ja tarpeiden tunnistaminen sekä kunnioittaminen. Parhaassa tapauksessa neuvonta tukee yksilöä päätösten teossa sekä vastuun ottamisessa koulutus-, opinto- tai toimintasuunnitelmaa laadittaessa. Metodeina käytetään esimerkiksi (itse-)arviointia, testejä, havaintoja, haastattelua sekä ryhmä- tai yksityissessioita. Tarjonnan tulisi muun muassa sisältää tietoa koulutuksesta, työtilaisuuksista, sosiaalituesta sekä työmarkkinoista. Myös uraan ja ammatilliseen koulutukseen liittyvä ohjaus sekä opastus eri mahdollisuuksista on tarpeen. Ohjaustoiminta edellyttää toimivia suhteita työelämän ja eri alojen ammattilaisten suuntaan. (Kaiser 2005.)

Ohjauksessa ja neuvonnassa tulisi käyttää myös verkottuneita ja ryhmäpohjaisia malleja, jotka toimisivat paikallisesti mutta samalla laajemmassa kehyksessä, jotta voitaisiin varmistaa kontaktit

työnantajien edustajiin sekä yrityksiin. Siten ohjaus- ja neuvontatoiminta olisi osa monitieteistä asiantuntijaverkostoa (oppilaitokset, sosiaaliset kumppanit, koulutuksen tarjoajat, työnantajan edustajat, paikallisten viranomaisten ja julkishallinnon edustajat kuten työvoimatoimistot jne.). (Kaiser 2005.) Säpyskän selvityksessä työnantajat toivoivat työnhakijoilta omaa aktiivisuutta ja yhteydenottoa yrityksiin. Ulkomaalaisen työvoiman rekrytointi on pitkälti perustunut organisaatioiden omiin kontakteihin ja verkostoihin sekä kuulopuheisiin. Organisaation aiempi rekrytointikokemus, kansainvälinen toiminta ja tunnettuus helpottavat ulkomaalaisten työnhakijoiden hakuprosessia. Ulkomaisen korkeakoulutetun henkilöstön tavoittamiseksi ja työllistymiseksi esitettiin erilaisia ratkaisuja. Esiin nousivat työharjoittelumahdollisuudet, suomen kielen koulutus ja tiedonvaihto sekä suomalaiseseen kulttuuriin ja työnhakuun liittyvä koulutus. Rekrytoinnin helpottamiseksi esitettiin valmennustilaisuuksia, verkossa toimivaa tukipalvelua sekä lisärahoitusta. (Säpyskä 2007.)

3. KANSAINVÄLISET OPISKELIJAT KORKEAKOULUJEN STRATEGIOISSA

Opetusministeriön kansainvälistymisstrategiassa vuosille 2009–2015 asetetaan tavoitteiksi muun muassa suomalaisten korkeakoulujen aito monikulttuurisuus ja kansainvälistyminen, ulkomaalaisten osaajien saanti suomalaisille työmarkkinoille sekä osaamisen vienti, toisin sanoen opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden vastavuoroisen liikkuvuuden lisääminen (OPM 2009). Korkeakouluja kannustetaan kehittämään yhteis- ja kaksoistutkintoja. Vieraskielisen tutkinto-opetuksen laadun varmistamiseksi kehoitetaan pitämään huolta opetushenkilöstön kieli- ja kulttuurikoulutuksesta. Strategiassa ohjeistetaan korkeakouluja varautumaan kansainvälisten opiskelijoiden opinto-ohjauksen, neuvonnan, tuen ja tutoreitten tarpeeseen. Myös työllistymisnäkökulma otetaan suunnitelmassa esiin, sillä korkeakoulujen toivotaan lisäävän vuorovaikutusta ja avaavan opiskelijoiden uranäkymiä työelämän suuntaan. Opetusministeriön strategiassa puhutaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen jossakin määrin erilaisista kansainvälistymisen profiileista. Siinä todetaan, että kansainvälistymisprosessi on erilainen eri aloilla.

Tässä selvityksessä tarkasteltavien korkeakoulujen kansainvälisyyttä koskevat strategiat ovat pääsääntöisesti samansuuntaiset sekä opetusministeriön suunnitelmiin että toisiinsa nähden. Erityinen kiinnostuksenkohteemme on tässä tapauksessa kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen asema strategioissa. Tampereen teknillinen yliopisto mainitsee eritellysti kansainvälisille opiskelijoille suunnatut tukipalvelut, joihin myös ohjauksen voisi ajatella sisältyvän, ja esittää niiden toteuttamista ainakin jossain määrin yhteistyössä muiden tamperelaisten korkeakoulujen kanssa. Tampereen yliopiston strategiassa ohjauksesta puhutaan ennen kaikkea yleisellä tasolla kaikkien opiskelijoiden tukemisena ja oppimisen esteiden poistamisena. Ammattikorkeakoulut puhuvat abstraktisti kaikkien opiskelijoiden toimintakykyisyyden turvaamisesta. Kaikki korkeakoulut pyrkivät selvästi kehittämään kansainvälisten opiskelijoiden asemaa.

3.1 Kansainvälisten opiskelijoiden asema Tampereen yliopiston strategiassa

Tampereen yliopiston strategiassa (2006) todetaan, että jo nyt Tampereen yliopiston ilmapiiri on kansainvälinen: "Kansainvälisten opettajien ja tutkinto-opiskelijoiden määrä lisääntyy, ja opiskelija- ja opettajavaihtoon osallistuminen on luonnollinen osa yksiköiden toimintaa. Yliopiston kansainväliset maisteriohjelmat ovat korkeatasoisia ja kilpailukykyisiä." Strategiassa kannustetaan organisaa-tiota edelleen kehittämään kansainvälisiä suhteita toteamalla, että "yliopiston kannattaa lisätä yhteistyötään muun muassa sektoritutkimuslaitosten ja kansainvälisten yliopisto-, tutkimus- ja opetus-yhteisöjen kanssa". Kansainvälisyys nähdään siis yliopiston tulevaisuudessa tärkeänä tekijänä, jota tulee laajentaa entisestään jatkossa. Strategiassa painotetaan, että kansainvälisiä yhteistyö- ja vaihtosuhteita on kehitettävä niin opetuksessa kuin tutkimuksessakin ja jotta tähän päästäisiin, tulee yliopistolla olla käytössään kansainvälistymistä koskevia linjauksia ja toimenpiteitä.

Keskeisiksi tavoitteiksi ja uudistumisen keinoiksi yliopiston strategiassa kansainvälisyyden saralla luetellaan:

- opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden liikkuvuus ja tästä syntyvät yhteistyösuhteet
- kansainvälisen julkaiseminen ja rekrytointi
- yliopiston aktiivinen osallistuminen valtakunnallisiin ohjelmiin omien painotustensa ja osaamisen-sa mukaisesti.

Konkreettisiksi toimenpiteiksi kansainvälisyyskehityksen edistämiseksi mainitaan seuraavia seikko-ja:

- yliopistossa lisätään opiskelijoiden ja opettajien kansainväliseen vaihtoon osallistumista
- ryhdytään nykyistä järjestelmällisemmin rekrytoimaan ulkomaisia opiskelijoita, jatko-opiskelijoita, tutkijoita ja opettajia
- vieraskielistä opetustarjontaa laajennetaan ja sen korkeasta laadusta huolehditaan
- opiskeluyhteisöjen kykyä monikulttuuriseen ja monikieliseen toimintaan kehitetään.

3.2 Kansainvälisten opiskelijoiden asema Tampereen teknillisen yliopiston strategiassa

Tampereen teknillisen yliopiston rehtori Markku Kivikoski valottaa yliopiston verkkosivuilla voi-massa olevaa strategiaa (TTY:n strategia 2010–2013) muun muassa seuraavasti: "Tampereen teknil-linen yliopisto (TTY) on kansallinen ja kansainvälinen teknologisen kehityksen tiennäyttävä, haluttu tutkimusyhteistyökumppani ja Suomen vetovoimaisin tekniikan ja arkkitehtuurin opiskeluympäris-tö, josta valmistuneita arvostetaan työmarkkinoilla. TTY:n erityispiirteenä on sen perustamisesta lähtien ollut kiinteä ja ennakkoluuloton elinkeinoelämäyhteistyö. - - TTY on myös kansainvälisty-nyt määrätietoisesti ja noussut opiskelija- ja tutkijavaihdossa Suomen kansainvälisimmäksi teknilli-seksi yliopistoksi. - - Kansainvälistymiseen liittyviä tavoitteita käsitellään omana lukunaan, vaikka on selvää, että kansainvälisyys on olennainen osa kaikkea TTY:n toimintaa."

Strategian kansainvälistymisluvussa keskeisiksi tavoitteiksi nousevat:

- opiskelijoiden valmiuksien kohentaminen kansainvälisessä ja monikulttuurisessa ympäristössä toimimiseen niin ulkomailla kuin kotikampuksellakin
- kansainvälinen tutkimustoiminta
- kansainvälinen rekrytointi ja tutkija-, opettaja- sekä opiskelijavaihto
- kannustus kansainvälisissä arviointi- ja asiantuntijatehtävissä toimimiseen
- suhteet valikoituihin partneriyliopistoihin eri maissa
- laadukas englanninkielinen opetustarjonta sekä tutkimukseen perustuvat kansainväliset maisteriohjelmat
- kansainväliset kaksoistutkintomahdollisuudet
- kansainvälisten opiskelijoiden integroitumisen tukeminen niin yliopistoyhteisöön kuin suomalaiseen yhteiskuntaankin
- yhteistyön jatkuminen Afrikan kehittyvien maiden kanssa niiden omien yliopistojen tukemiseksi
- kansainvälisen toiminnan tukipalvelujen parantaminen soveltuvin osin yhteistyössä muiden tamperelaisten korkeakoulujen kanssa
- erillinen kansainvälistymisen kehittämisohjelma.

3.3 Kansainvälisten opiskelijoiden asema Tampereen ammattikorkeakoulun ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun strategioissa

Kansainvälisyys tulee ensimmäisen kerran mainituksi jo Tampereen ammattikorkeakoulun (2008–2010) visiossa: "Tampereen ammattikorkeakoulu on kansallisesti arvostettu, kansainvälisesti toimiva ja menestyvä työelämän korkeakoulu." Kansainvälisyys on läsnä myös seuraavissa TAMK:n toiminnalleen määrittämässä painopisteissä:

- kaikessa toiminnassa korostuu asiantuntijuus, luovuus, yrittäjäyys, tuloksellisuus ja kansainvälisyys
- TAMK tuottaa osaamista alueelleen kansainvälisesti toimivana korkeakouluna.

TAMK:ssa strategisissa tavoitteissa opiskelijoita kasvatetaan kansainvälisyyteen yhteistyössä kansainvälisten toimijoiden kanssa seuraavien konkreettisten toimien myötä:

- rekrytoinnissa korostetaan kokemusta kansainvälisestä toiminnasta
- projektitoiminnassa painotetaan kansainvälisiä hankkeita
- englanninkielistä opetusta laajennetaan painottaen alueille, joilla on suomalaisen erityisosaamisen kysyntää
- TAMK toimii yhteistyössä suomalaisten kansainvälisten toimijoiden kanssa ja hankkii aktiivisesti ulkomaisia pitkäaikaisia partnereita
- TAMK lisää englanninkielistä koulutusta mahdollistaen kaksoistutkintojen toteuttamisen.
- henkilöstö ja opiskelijat osallistuvat TAMK:n kotimaisten ja ulkomaisten partnerien kanssa toteutaviin kansainvälisiin t&k-projekteihin.

TAMK:n strategian mukaan "TAMK:n ja PIRAMK:n ylläpitäjien tavoitteena on muodostaa TAMKista ja PIRAMKista yksi ammattikorkeakoulu vuoteen 2010 mennessä." TAMK:n tärkeimmäksi strategiseksi kumppaniksi mainitaan juuri PIRAMK. PIRAMK:n strategisissa tavoitteissa ja arvoissa kansainvälistymisestä puolestaan todetaan seuraavaa:

- PIRAMKin koulutusta, t&k-toimintaa ja henkilöstön asiantuntijuutta tukee aktiivinen kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen
- arvoihin kuuluu monikulttuurisuuteen ja suvaitsevaisuuteen kasvattaminen ja monikulttuurisuuden ymmärtäminen laajasti sekä elämäntapakulttuureina että etnisiin taustoihin liittyneenä.

4. AINEISTON TARKASTELUA

Tähän esiselvitykseen sisältyvä kysely toteutettiin sähköpostitse (liitteet 1 ja 2). Se koostuu viidestä avoimesta kysymyksestä. Opiskelijoilta tiedusteltiin hieman eri asioita kuin ohjaajilta. Molemmissa tapauksissa tarkoituksena oli tavoittaa kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneeseen ohjaukseen liittyviä erityispiirteitä. Pyrimme kartoittamaan opiskelijoiden toiveita ja ohjauksen nykytilaa heidän näkökulmastaan sekä ohjaajien käsityksiä niin opiskelijoiden tarpeista kuin ohjauksen sisällöistä, tavoitteista ja tulevaisuuden organisoinnistakin.

Kyselyyn osallistui yhteensä kahdeksan kansainvälisen taustan omaavaa opiskelijaa sekä yhdeksän kansainvälisten opiskelijoiden parissa ja korkeakoulujen rekrytointipalveluissa työskentelevää henkilöä. Vastaaajia oli sekä Tampereen yliopistosta, Tampereen teknillisestä yliopistosta että Tampereen ja Pirkanmaan ammattikorkeakouluista. Kaikki opiskelijakyselyn vastaajat olivat opinnoissaan eri vaiheissa olevia tutkinto-opiskelijoita tai jo valmistuneita edellä mainituissa oppilaitoksissa tutkintonsa suorittaneita henkilöitä. Vastausten käsittelyn selkeyttämisen ja vastaajien yksityisyyden turvan säilyttämisen vuoksi heistä kaikista käytetään tässä yhteenvedossa nimitystä opiskelija. Vastaavasti kansainvälisten opiskelijoiden parissa tai rekrytointipalveluissa työskentelevistä henkilöistä käytetään yhteistä ohjaaja-nimitystä.

Kaikki opiskelijat vastasivat kyselyyn englannin kielellä. Yhteenvedon laatimiseksi vastaukset on käännetty suomen kielelle. Tämä välttämätön käännöstyö on tietenkin pyritty tekemään alkuperäisten vastausten luonnetta muuttamatta. Kahden ohjaajakyselyn vastaukset ovat parityöskentelyn tulosta, joten yhdeksästä ohjaajavastaajasta huolimatta erillisiä vastauksia kuhunkin kysymykseen on seitsemän kappaletta.

Vaikka aiempien selvitysten valossa olisi oletettavissa, että työelämäsuuntautunut ohjaus nähdään eri tavoin eri oppilaitoksissa, emme tee vastauksien yhteenvedossa yksittäisten vastaajien kohdalla erotteluja sen perusteella, mistä organisaatiosta kukin ohjaaja tai opiskelija on. Emme myöskään mainitse yksityiskohtaisesti yksittäisen opiskelijan opintojen alaa, vaihetta, vuosikurssia tai muita vastaavia tietoja emmekä ohjaajan tarkkaa toimenkuvaa. Tähän ratkaisuun on kaksi syytä. Ensinnäkin haluamme pitää vastaajien anonymiteetin mahdollisimman rikkomattomana. Toiseksi katsomme, että koska tarkoituksena on nimenomaan hakea yhteistä linjaa käytännöille, ei tarkalle erottelulle ole tarvetta.

Tähän yhteisen linjan kartoittamiseen perustuu myös tämän aineiston tarkasteluosion rakenne. Kyselyn tuloksia ei pureta kysymys kerrallaan, vaan olemme koonneet vastaukset eri aihealueisiin. Siten olemme saaneet ohjaajien ja opiskelijoiden vastaukset ikään kuin vuoropuheluun keskenään.

Yhteenveto rakentuu siten, että aluksi käsitellään vastauksista esiin nousseita kansainvälisten opiskelijoiden työllistämistä helpottavia tekijöitä ja sen jälkeen kartoitetaan aiheeseen liittyviä tulevaisuuden näkymiä ja toiveita.

4.1 Työllistymistä helpottavia tekijöitä

4.1.1 Kielitaito

Ohjaajavastauksissa keskeiseksi kansainvälisten opiskelijoiden työhön sijoittumista helpottavaksi tekijäksi nousi riittävä suomen kielen taito. Sen saavuttamiseksi pitäisi mieluiten heti opintojen alusta aloittaa pitkäkestoiset ja suunnitelmalliset monenlaisia tasoja käsittävät kieliopinnot. Ohjaajat tähdentävät, että kielen opetukseen tulee sisällyttää myös työsanastoa. Jo työkielen hyvä ymmärtäminen voi joissakin tapauksissa riittää työnantajalle. Vastauksissa todetaan, että erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin työllistyminen edellyttää suomen kielen osaamista, suurissa yrityksissä tarvitaan englannin kielen taitoa.

Suomen kielen taidon merkitys korostui myös opiskelijoiden vastauksissa. Eräs opiskelija pahoittelee sitä, että vaikka suurin osa Suomessa olevista kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista pyrkii aktiivisesti työllistymään Suomessa, juuri suomen kielen taidon puute tekee sopeutumisesta vaikeaa. Siksi moni on lopulta taipuvainen muuttamaan pois Suomesta, mikäli työnhaku pitkittyy. Tähän sopeutumisongelmaan kansainvälinen opiskelija voi ajautua jo opiskeluvaiheessa, kuten Garamin (2009) selvityksessä tuodaan ilmi. Garamin mukaan kansainväliset opiskelijoiden valmistuminen on hidasta opiskeluaikaisen rahanhankintatarpeen vuoksi. Opinnot saattavat keskeytyä, jos töitä ei löydy opiskelupaikkakunnalta. Luovuttamisen uhka näkyy myös toisen kyselyyn vastanneen opiskelijan kommentissa. Hän toteaa, että töitä hakiessaan kansainvälinen opiskelija saattaa turhautua, antaa periksi ja tyytyä siihen, mitä sattuu saamaan, vaikka tällä olisi muunlaisia urasuunnitelmia.

Opiskelijoiden näkökulmasta tulisi panostaa nimenomaan suomen kielen opetukseen. Kuten Säpyskän (2007) selvityksessä mainitaan, monet kansainväliset opiskelijat ovat tyytymättömiä suomen kielen opetustarjontaan. Eräs opiskelijavastaaja kiteyttää asian seuraavasti: Ei riitä, että henkilö osaa ostaa kaupasta tölkin maitoa, vaan hänen täytyy kyetä osallistumaan kokouksiin, tekemään tilauksia, matkustamaan ynnä muuta. Tässä asiassa korostuu toki myös opiskelijoiden oma rooli, joka sekä Garamin selvityksen että ohjaajien kyselyymme antamien vastausten mukaan voisi olla aktiivisempi. Usein kansainväliset opiskelijat eivät ole kovin halukkaita opiskelemaan suomen kieltä, ja eräs opiskelija onkin sitä mieltä, että opiskelijat tulisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa saada ymmärtämään suomen kielen osaamisen tärkeys suomalaisilla työmarkkinoilla. Näin he ymmärtävät ottaa suomen opiskelun tosissaan ja osaksi akateemisia opintojaan. Tällä hetkellä vain noin puoleen ulkomaalaisille opiskelijoilla suunnatuista opinto-ohjelmista Suomessa kuuluu pakollisia suomen tai ruotsin kielen kursseja, eikä näissäkään tapauksissa kursseihin liity aina ehdoton suorittamispakko (Garam 2009).

Erään opiskelijan arvion mukaan suurin osa kansainvälisistä akateemisista opiskelijoista työllistyy Suomessa, jatko-opiskelun myötä, korkeakouluihin. Garamin (2009) selvityksessä todetaankin, että yliopistojen toiminta tähtää jatko-opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointiin yliopiston tarpeisiin. Samainen opiskelija jatkaa, että kansainvälisen opiskelijan vaihtoehtona on myös työllistyä johonkin mielestään epäkiinnostavaan työpaikkaan vain siksi, että siinä ei tarvita työkielenä suomea. Hän antaa tästä esimerkkinä tietokoneohjelmistojen testaajan työn. Kuten Säpyskä (2007) toteaa, muita työpaikkoja, joissa pärjää ilman suomen kieltä, voivat olla esimerkiksi eräät erityisosaamista vaativat asiantuntijatehtävät, myyntitehtävät ja tuotanto- ja asiakaspalvelutehtävät. Opiskelijan vastauksessa arvioidaan, että vain harvat kansainväliset opiskelijat löytävät koulutustaan vastaavaa työtä ja vielä harvemmat ryhtyvät yrittäjiksi. Hänestä suurin este työn saamisessa on tällä hetkellä juuri kielimuuri. Se todetaan suurimmaksi esteeksi myös Säpyskän (2007) selvityksessä. Opiskelijan mukaan toisena esteenä tulevat ongelmat eri virastojen kanssa, mutta työllistymistä vaikeuttaa toki myös puute sellaisista yrityksistä, jotka palkkaisivat kansainvälisen taustan omaavia henkilöitä.

4.1.2 Ohjaus

Ohjaajavastausten pohjalta voi päätellä, että kansainväliset opiskelijat tarvitsevat sekä määrällisesti enemmän että laadullisesti erilaista ohjausta kuin suomalaiset opiskelutoverinsa. Ohjauksen ja tuen tulee olla hyvin konkreettista, koska kansainvälisillä opiskelijoilla ei ole välttämättä lainkaan kokemusta oma-aloitteisesta työn hakemisesta. He tarvitsevat tietoa niin siitä, miten töitä haetaan kuin siitäkin, mistä töitä voisi löytyä ja miten esimerkiksi verkkopalveluja voi hyödyntää. On ilmeistä, että heidän erityistarpeisiinsa ei ainakaan tällä hetkellä kyetä vastaamaan. Tosin aineistosta päätellen joissakin oppilaitoksissa on jo käytössä muutamia toimivia malleja, joihin kaivataan täydennystä.

Eräs ohjaaja toteaa, että työelämäsuuntautuneen ohjauksen tulee olla Suomeen työllistymisen motiivointia sekä valmentamista. Yhteistyö muun muassa Tampereen kaupungin kanssa koetaan välttämättömäksi, koska monien asumiseen ja elämiseen liittyvien käytännön asioiden järjestäminen edellyttää myös korkeakoulumaailman ulkopuolista panostusta. Ohjaajavastauksissa mainitaan myös, että sellainen muuhun elämiseen liittyvä seikka kuin perheen perustaminen saattaa olla merkittävä Suomeen sitouttava ja mahdollisesti Pirkanmaalle asettumista ja työllistymistä edistävä tekijä.

Myös opiskelijoiden vastauksista heijastuu vahvasti ajatus siitä, että työelämäsuuntautunutta ohjausta tarvitaan. Suurin osa vastaajista katsoo, että tällaiselle ohjaukselle on ilman muuta tarvetta. Yksi opiskelijavastaaja korostaa ohjauksen vapaaehtoisuuden tärkeyttä. Hänestä työelämäsuuntautunutta ohjausta voitaisiin kyllä tarjota, mutta opiskelijan tulisi itse saada päättää, ottaako sitä vastaan. Opiskelijat esittävät ohjauksen tärkeydelle seuraavia perusteita:

- Ilman ohjausta nuoret ovat hukassa, koska he eivät tiedä, mikä olisi oikea polku heille.
- Kun kulttuuritausta on erilainen, tarvitaan ohjausta.
- Suomi on maa, jossa ulkomaalaisten on vaikeaa saada työtä, erityisesti kielimuurista johtuen.
- Kansainväliset opiskelijat eivät tunne suomalaista työelämää. Ohjausta tarvitaan siis varsinkin siirtymävaiheessa opinnoista työelämään.

Eräs työelämäsuuntautuneen ohjauksen tarvetta puoltanut opiskelijavastaaaja huomauttaa, että ohjaus tulee rajata nimenomaan tutkinto-opiskelijoihin. Sitä ei ole tarpeen tarjota vaihto-opiskelijoille, koska he ovat maassa vain lyhyen aikaa ja saavat rahoitusta omasta maastaan. Tutkinto-opiskelijat sen sijaan vastaavat toimeentulostaan pääsääntöisesti itse ja aikovat pysyä Suomessa pitempään.

Ohjauksen nykytila opiskelijoiden silmin

Suurin osa opiskelijoista tuo ilmi, että heille ei ole tarjottu ohjausta ollenkaan tai sitä on tarjottu hyvin vähän. Eräs mainitsee, että hänet oli käännytetty ohjausta hakiessaan internetsivujen puoleen. Muutama opiskelija puolestaan kertoo, että on osallistunut johonkin yksittäisen ohjaustapahtumaan opintojensa varrella, esimerkiksi aiheeseen liittyvään seminaariin tai luentoon.

Moni vastaaja viittaa opettajien rooliin ohjauksessa. He kertovat, että ovat saaneet ohjausta opettajilta opintojensa alussa tai opintojen varrella, ja eräs mainitsee odottavansa ohjausta erityisesti tulevalla harjoittelujaksolla. Erään opiskelijan sivuhuomiossa tuodaan ilmi opiskelijan oman aktiivisuuden tärkeys. Hän mainitsee, että ohjausta on kyllä saatettu tarjota, mutta se on voinut jäädä häneltä huomaamatta.

Vastauksissa korostuvat opiskelijoiden yksilölliset käsitykset työelämäsuuntautuneesta ohjauksesta. Ei voida sanoa, että käsitykset ohjauksesta olisivat yhteneväisiä edes saman oppilaitoksen opiskelijoiden kesken. Toisille opiskelijoille työelämäsuuntautunut ohjaus on opettajien antamaa enemmän tai vähemmän jatkuvaa ohjausta, toisille se kulminoituu erikoistapahtumiin. Opiskelijat eivät välttämättä edes tiedä mitä työelämäsuuntautunut ohjaus on, eivätkä siksi kykene erottelemaan sen osaluokkia. Tämä voi johtaa siihen, että mahdollinen ohjaus jää huomaamatta ja hyödyntämättä, kuten edellä mainitussa vastauksessakin arveltiin.

Millaista ohjauksen tulisi olla ja kenen sitä tulisi antaa?

Ohjaajien vastausten osoittamat työelämäsuuntautuneen ohjauksen painopisteet ovat pitkälti samoja kuin ne, jotka ovat nousseet keskeisiksi aiemmin tehdyissä selvityksissä. Ohjaajan tulee painottaa kansainvälisille opiskelijoille kieliopintojen merkitystä. Myös opiskelijoiden vastauksissa suomen kielen oppimismahdollisuuksista tiedottaminen koetaan tärkeäksi. Ohjaajien vastauksissa toistuu niin ikään toive siitä, että kansainvälisille opiskelijoille valotettaisiin suomalaiseen kulttuuriin liittyviä seikkoja opintojen aikana ja heidän pyrkiessään siirtymään työelämään. Kuten Garamin (2009) selvityksestä ilmenee, juuri siirtymävaihe korkeakoulusta työelämään on haastava kansainvälisille opiskelijoille.

Ohjaajien mielestä tietoa suomalaisessa yhteiskunnassa elämisestä ja työskentelemisestä tulee antaa mahdollisimman konkreettisella tasolla: miten töitä haetaan ja mitä työssä käynti tarkoittaa Suomessa, millaisia ovat suomalaiset työmarkkinat ja -käytännöt, palkkaus, verotus, sosiaaliturvamaksut sekä työehtosopimuslainsäädännön keskeinen sisältö. Kansainvälisille opiskelijoille pitää selvittää työntekijän oikeudet ja velvollisuudet sekä työsuojeluun liittyvät seikat. Esimerkiksi aikatauluihin ja ajanvarauksiin suhtautuminen on ohjaajien kokemusten mukaan kulttuurisidonnaista, joten

myös tämäntyyppisiä suomalaisille opiskelijoille tuttuja asioita on syytä käsitellä. Kulttuurierojen vuoksi tukea ja apua tarvitaan muun muassa työnhakuun liittyvien dokumenttien, kuten hakemusten ja CV:n laatimisessa sekä työpaikkahaastatteluun valmistautumisessa. Vastauksissa toivotaankin, että jo koulutuksen aikana otettaisiin huomioon kulttuurien väliset erot viestinnässä. Konkreettista työnhakuun liittyvää valmennusta kansainvälisille opiskelijoille voi antaa esimerkiksi rekrytointikonsultti.

Erään ohjaajan vastauksessa otaksutaan, että myös mentorointi (ks. Mentor-hanke) voisi edistää ja helpottaa työelämään sijoittumista. Mentorointi tarkoittaa sitä, että kokenut työntekijä välittää uudelle tulokkaalle työssä oppimiaan asioita ja uusi työntekijä puolestaan jakaa tuoretta koulutuksessa saamaansa tietoa työparilleen. Tällä tavoin voidaan tarjota opiskelijalle kontakti työelämään sekä hoitaa työhön perehdytys. Samalla tarjoutuu tilaisuus ammatillisen kehittymisen ja työuran suunnitteluun oman alan asiantuntijan kanssa.

Opiskelijoiden toiveet ohjauksen asiasisällöistä ovat hyvin yhteneväisiä ohjaajien ajatusten kanssa. Tietoa kaivataan nimenomaan konkreettisista käytännön asioista. Ohjaajilta esille tulleiden asioiden lisäksi opiskelijat mainitsevat kaipaavansa tietoa esimerkiksi KELA:sta ja oleskelulupa-asioista. Jotkut opiskelijat mainitsevat toivovansa ohjausta myös oman osaamisen kehittämiseksi ja yrityksen perustamiseen liittyvissä asioissa. Kaiserin (2005) koosteesta ilmenee, että Euroopan mittakaavassa on toteutettu esimerkiksi sosiaali- ja kulttuurialan opiskelijoille suunnattu valinnainen opintojakso yrittäjyydestä. Muutenkin ohjausta on saatettu räätälöidä erityisryhmille, kuten esimerkiksi teknisissä koulutusohjelmissa opiskeleville naisille. Tämänkaltaisesta valikoidulle kohderyhmälle suunnatusta ohjaustarpeesta oltiin ohjaajien vastauksista päätellen tietoisia. Toteuttamista estää kuitenkin resurssien puute.

Ohjaajien mukaan kansainvälisille opiskelijoille opintoihin liittyvät työssäoppimis- ja harjoittelujaksot sekä yleensä monipuolinen paikalliseen työelämään tutustuminen ovat erityisen tärkeitä substanssiopintojen ohessa. Työharjoittelumahdollisuutta tulee suorastaan painottaa opinnoissa. Tämä ilmenee myös Garamin (2009) selvityksessä, jonka mukaan harjoittelupaikan saaminen voi tuottaa vaikeuksia kansainväliselle opiskelijalle. Eräs opiskelija korostaakin vastauksessaan, että opiskelijoita tulisi ohjata erityisesti työharjoitteluihin hakeutumisessa. Hänestä nimenomaan työharjoittelu-yhteistyö korkeakoulujen ja työnantajatahojen kanssa auttaa opiskelijoita integroitumaan suomalaiseen työelämään ja, opiskelijan sanoin, antamaan panoksensa Suomen kehittämiseksi. Ohjaajien vastauksissa ehdotetaan, että oppilaitosten tulisi lähestyä yrityksiä ja tarjota kansainvälisiä opiskelijoita harjoitteluun. Joissakin tapauksissa toimivia suhteita on ilmeisesti saatu luotua. Yksi ohjaaja kertoo vastauksessaan, että hänen edustamansa oppilaitoksen yhteistyökumppanit tarjoavat kansainvälisille opiskelijoille harjoittelupaikkoja.

Ohjaajien käsitysten mukaan ohjauksen tulisi sisältää tietoa ja neuvontaa alueen työmarkkinoista, toimijoista ja verkostoista. Tämän tarpeen täyttämiseksi ehdotetaan muun muassa erilaisia uraohjaus- ja rekrytointipäiviä sekä Career Evening -tyyppisiä monipuolista työelämä tietoutta lisääviä tapahtumia. Ohjaus voisi sisältää yrityskontaktien luomisen lisäksi markkinointia. Mahdollisena tämänkaltaista työelämäsuuntautunutta ohjausta tarjoavana tahona mainitaan ura- ja rekrytointitoimisto. Myös opiskelijoiden vastauksista käy ilmi, että lähialueen työelämään tutustuminen koetaan tärkeäksi. Opiskelijat haluavat tietää erityisesti paikallisista yrityksistä sekä yleensäkin työpaikoista,

jotka palkkaavat englanninkielisiä työntekijöitä. Tietoa halutaan myös ammattiliitoista, koska sellaisia ei välttämättä ole opiskelijoiden kotimaissa.

Ohjaajien vastauksissa todetaan, että ohjausta antavalla toimijalla tulisi olla mielellään henkilökohtaista yksityissektorin tuntemusta sekä laajemminkin valmiita työelämän kontakteja, jotta hän voisi vaikuttaa mahdollisiin ennakkoluuloisiin asenteisiin. Aineiston mukaan ohjaajan tulee lisäksi kyetä tunnistamaan tutkintojen sisällöt, opiskelijan todellinen osaaminen sekä opiskelijan toiveitten mukaiset potentiaaliset työnantajat. Viimeksi mainitun tehtävän hoito saattaisi merkitä – opiskelijavastauksissa esitetyn ajatuksen suuntaisesti – kansainvälisistä opiskelijoista kiinnostuneiden yritysten kartoittamista. Näin voitaisiin erään ohjaajan mukaan muun muassa välttää turhaa työtä. Suoranaisen potentiaalisten työpaikkojen listan pelätään toisaalta myös vääristävän tai rajaavan liikaa opiskelijaa lopulta kiinnostavaa työnantajakenttää sekä passivoivan opiskelijoita. Joka tapauksessa ohjaajat toivovat kiinnostuneilta organisaatioilta aktiivista esittäytymistä.

Käsitys siitä, miten henkilökohtaista työelämäsuuntautuneen ohjauksen tulisi olla, vaihtelee jonkin verran ohjaajien vastauksissa. Yleensä otaksutaan, että niin henkilökohtainen kuin ryhmille suunnattukin neuvonta on tarpeen. Myös näkemykset siitä, missä määrin ohjaus tapahtuu sidoksissa opintoihin tai niistä erillään ja kenen ohjausta tulisi antaa, eroavat toisistaan vastaajan taustaorganisaatiosta riippumatta.

Joissakin vastauksissa katsotaan, että ohjaus on yksi korkeakoulun perustehtävistä ja liittyy kiinteästi opetussisältöihin. Ohjaajan tulee tuntea työsuhteasiat ja kansainväliset opiskelijat hyvin, joten yksilöllisen ohjauksen tulkittiin kuuluvan koulutusohjelman tehtäväkenttään. Tutoropettajien, harjoittelun ohjaajien, opinnäytetöiden ohjaajien sekä opinto-ohjaajien tulee tarjota sitä. Yksilöllisen ohjauksen tarpeisiin voidaan vastata esimerkiksi kehityskeskusteluilla. Toisaalta todetaan, että ohjausta voidaan tarjota kaikille opiskelijoille yhteisen harjoitteluun orientoivan jakson muodossa tai opintoihin voitaisiin sisällyttää urasuunnittelujakso. Myös opiskelijajärjestöt sekä kansainvälisten asioiden toimisto mainitaan potentiaalisina palvelun tarjoajina.

Yhtä painokkaasti esiin nousee toive, että työsuuntautuneesta ohjauksesta vastaisi jokin korkeakouluista erillinen ja kansainvälisten opiskelijoiden ohjaukseen erikoistunut taho. Vastauksissa arvelaan, että kansainvälisten opiskelijoiden neuvonta vaatii ohjaajalta erityisiä valmiuksia ja sekä spesifiä että laaja-alaista osaamista. Työelämäsuuntautuneen ohjauksen laadukas toteuttaminen on siten luonnollisesti myös resurssikysymys, kuten aineistossakin todetaan. Ohjaajalta edellytetään kansainvälisten asioiden tuntemusta, monipuolista kielitaitoa, kansainvälisten opiskelijoiden tarpeiden havaitsemista sekä kulttuurisesti määräytyvien ajattelutapojen ymmärtämistä. Hänen tehtävänä on ohjata opiskelijat tunnistamaan omaa osaamistaan sekä markkinoimaan sitä. Tämä voi tarkoittaa syvällistä pohdintaa, jonka toteuttamiseksi tarvitaan mahdollisesti ohjausta hakevan opiskelijan äidinkielen hallintaa sekä kattavaa kulttuurin tuntemusta.

Kuten edeltä käy ilmi, useissa ohjaajien vastauksissa työelämäsuuntautuneeseen ohjaukseen sisällytetään myös verkostojen luomista ja yhteydenpitoa työnantajiin sekä elinkeinoelämään. Tästä näkökulmasta katsoen ohjaus voisi toteutua oppilaitosten ja työvoimapolitiittisten organisaatioiden yhteistyönä. Työvoimahallinnon Eures-neuvojat, joiden tehtävänä on perehdyttää suomalaiseen työelämään, nostetaan esiin mahdollisina kansainvälisten opiskelijoiden ohjaajina. Muita vielä mainitse-

mattomia yhteistyökumppaneita voisivat ohjaajien mukaan olla yrittäjä-, työnantaja- ja työntekijäjärjestöt, kauppa- ja teollisuuskamarit sekä kansainväliset opiskelijaharjoittelujärjestöt.

Eräissä ohjaajan vastauksessa todetaan, että kansainvälisten opiskelijoiden erityistarpeet ovat samat oppilaitoksesta riippumatta. Ohjaaja-aineistossa ehdotetaan korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Kansainvälisten opiskelijoiden asiaa ja yhteyksiä työelämään voisi palvella korkeakoulujen yhteinen esite. Lisäksi korkeakoulut voisivat suunnitella työelämään valmentavan verkkokurssin, johon sisältyvässä lähiopetustuokiassa kansainvälisiä opiskelijoita työllistävät yritykset pääsisivät kertomaan kokemuksistaan. Sen sijaan ajatus oppilaitosten yhteisestä ohjaajasta arveluttaa joitakin vastaajia, koska he muun muassa katsovat opiskelualojen poikkeavan liian paljon toisistaan. Joka tapauksessa neuvonnan tulee ohjaajien kokemusten mukaan olla toistuvaa sekä säännöllisesti ja helposti, mieluiten päivystysluonteisesti saatavilla. Jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin, olisi suotavaa tarjota ohjausta korkeakoulujen yhteydessä.

Erikoistunutta palvelua voisi tarjota myös oppilaitosten yhteinen alueellinen palvelupiste, jossa sijaitseisi keskitetysti kansainvälisiin opiskelijoihin liittyvä tieto ja osaaminen. Sinne kerääntyisi myös tietämys kansainvälisten opiskelijoiden työmarkkinoista, toisin sanoen tiedot sekä siitä, mihin he ovat työllistyneet että siitä, mitä he voivat ja osaavat taustoillaan tehdä. Tällaista tietoa ja kokemuksesta oppimista tarvittaisiin joka tapauksessa kansainvälisten opiskelijoiden ohjauksen kehittämisessä. Kyseinen palvelu tulisi toteuttaa mieluiten siten, että aina sama henkilö vastaisi kunkin ohjausta hakeneen opiskelijan tarpeisiin. Kokemus on osoittanut joillekin ohjaajille, että henkilökohtainen kontakti on erityisen tärkeä kansainvälisille opiskelijoille. He tarvitsevat mahdollisuuden peilata asioita kulttuurituntemusta omaavan asiantuntijan kanssa.

Myös opiskelijat antavat käytännön ehdotuksia ohjauksen muodoista. Ennen muuta tärkeäksi koetaan se, että ohjausta saataisiin heti opintojen alusta alkaen. Näin opiskelijat voivat olla suunnitelmallisia opinnoissaan. Yhden opiskelijan ehdotus on, että ohjausta tarjottaisiin työpajaluonteisesti. Toisen opiskelijan mielestä paikallisten yritysten edustajat voisivat olla nykyistä enemmän yhteydessä opiskelijoihin vierailujen muodossa. Kolmas taas katsoo, että ohjausta voitaisiin toteuttaa erilaisten soveltuvuustestien kautta. Niiden avulla yksittäiset opiskelijat voisivat hahmottaa vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja puntaroida siten uramahdollisuuksiaan.

Ohjaajan ominaisuudet opiskelijoiden silmin

Ominaisuudet, joita opiskelijat odottavat kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneessa ohjauksessa toimivilta ohjaajilta ovat varsin yhteneväisiä. Jaamme tässä yhteenvedossa ominaisuudet kolmeen ryhmään, jotka ovat henkilökohtaiset ominaisuudet, kielitaito ja sisältöosaaminen.

Henkilökohtaiset ominaisuudet ovat asioita, jotka kuuluvat ohjaajan persoonaan. Näiden ominaisuuksien saralla opiskelijat odottavat ohjaajalta ihmisläheisyyttä, yhteistyökykyä sekä kykyä kuunnella kärsivällisesti. Lisäksi ohjaajalta toivotaan mutkatonta suhtautumista ja taitoa joustaa ohjattavan tarpeiden mukaan. Opiskelijat odottavat myös sitä, että ohjaaja on ulospäin suuntautunut ja aktiivinen, esimerkiksi sillä tavoin, että ohjaaja on tarpeen mukaan valmis ottamaan yhteyttä eri viras-

toihin ja tahoihin ohjattavan asioiden tiimoilta. Ohjaajan toivotaan olevan asialleen omistautunut ja kykenevä asettumaan opiskelijan tilanteeseen, joka voi olla ahdingollinen.

Kielitaidon suhteen mainittiin, että suomen kielen hallitsemisen lisäksi ohjaajan odotetaan hallitsevan englannin kieltä ja mahdollisesti myös jotain muuta vierasta kieltä.

Sisältöosaamisen alueella ohjaajalta odotetaan laajaa tietämystä työmahdollisuuksista ja urapoluista suomalaisilla työmarkkinoilla. Opiskelijoiden taholta esitetään toive, että ohjaajalla olisi tietoa myös talouselämästä ja yleensäkin HR-toiminnoista ja niiden kehittämisestä. Parhaassa tapauksessa ohjaaja on hankkinut tietämyksensä nimenomaan oman käytännön työkokemuksen kautta eli toimimalla itse eri aloilla. Mahdollisen opetuskokemuksen lisäksi työkokemusta olisi hyvä olla eri tehtävistä kentällä, mielellään kansainvälisistä työympäristöistä. Tällöin ohjaaja kykenee paremmin asettumaan kansainvälisen taustan omaavan opiskelijan asemaan ja ymmärtämään ohjattavan vahvuuksien lisäksi myös hänen heikkouksiaan, kuten sitä, että työelämässä tarvittavan suomen kielen taidon kehittyminen on hidasta.

4.2 Tulevaisuudennäkymät ja toiveet

Ohjaaja-aineistossa todetaan, että korkeakoulujen ja työelämän yhteyksien toimivuus pitkällä tähtäimellä edellyttää työtä tarjoavien tahojen ja kansainvälisten opiskelijoiden sekä oppilaitosten keskinäistä avoimuutta ja tunnettuutta. Tämä puolestaan tarkoittaa monenlaista toimintaa, kuten esimerkiksi säännöllisiä tapaamisia ja keskustelutilaisuuksia, seminaareja, teemapäiviä sekä rekrytointitilaisuuksia työnantajien ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. Vierailukäynnit yrityksissä ja vastaavasti työnantajavierailut oppilaitoksissa ovat tärkeitä. Tulee käynnistää projekteja, joissa syntyy pysyviä kontakteja yritysten ja kansainvälisten opiskelijoiden välille. Myös kontaktit alumniin suuntaan olisivat hyödyllisiä. Vastauksissa korostuu toive pitkäjänteisestä, poukkoilemattomasta ja sitoutuneesta yhteistyöstä eri tahojen kanssa.

Ohjaajavastauksissa toivotaan, että työnantajia koulutettaisiin ulkomaalaisten työntekijöiden, opiskelijoiden tai harjoittelijoiden kohtaamiseen. Korkeakoulun tuki ja markkinointi auttaisivat ohjaajien mielestä opiskelijoita. Ohjaaja-aineistossa todetaan, että yrityksille kannattaisi selvittää kansainvälisten opiskelijoiden tarjoamaa hyötyä ja erikoisosaamista. Jokin houkutin saattaisi madaltaa rekrytointikäynnistä, mutta sellaista pohtiva vastaaja toteaa saman tien, että kansainvälisten opiskelijoiden arvo pitäisi ymmärtää ilman tämäntyyppisiä keinojakin.

Työnantajat saattavat aineiston mukaan – ja yhtenevästi aiemmissa selvityksissä esiintyneiden käsitysten kanssa – kokea ulkomaalaisen henkilön palkkaamisen vaivalloiseksi sekä kannattamattomaksi. Positiivisten kokemusten jakaminen ja muu tiedonkulku sekä tiedon kerääntyminen jollekin kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisasiosta vastaavalle taholle olisi tärkeää. Tällainen kumuloinut informaatio sekä vaikuttaa asenteisiin että olisi edelleen jaettavissa uusille kansainvälisille opiskelijoille. Valmistuneiden ura- ja sijoittumisseurannat lisäisivät osaltaan välitettävää tietoa, mikäli mahdollisesti ulkomaille siirtyneet henkilöt pystyttäisiin tavoittamaan.

Yhdessä ohjaajavastauksessa kaivattiin nimenomaan opiskelijoiden näkökulmaa siihen, mihin tulisi keskittyä, jotta kehitys olisi pitkällä tähtäimellä suotuisaa. Erään opiskelijan mukaan kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen näkökulman tulisi muuttua. Tällä hetkellä mietitään, kuinka kansainvälisen taustan omaavat henkilöt voidaan sulauttaa suomalaiseen työelämään, mikä vaan ei oikein suju. Tällaisen pohdinnan sijaan tulisikin keskittyä siihen, kuinka kansainväliset opiskelijat saadaan yhdistymään, jakamaan ajatuksensa ja vahvuutensa yhteiseen käyttöön ja siten perustamaan omaa liiketoimintaansa. Tällä tavoin saadaan työllistymään kansainvälisiä opiskelijoita sekä luodaan pitkällä tähtäimellä uusia työpaikkoja myös suomalaisille henkilöille. Näin voidaan kehittää kestäviä työmarkkinoita sekä kansainvälisille että suomalaisille työntekijöille, molempia ryhmiä kunnioittaen. Opiskelija katsoo, että jos kansainvälisen taustan omaavien opiskelijoiden työelämäsuuntautuneessa ohjauksessa keskitytään – suomalaisen väestön ikääntyessä ja Suomea uhkaavaa työvoimapulaa ajatellen – vain opiskelijoiden sulauttamiseen suomalaisiin työmarkkinoihin, on työvoimapulan väistyessä Suomessa odotettavissa samanlaisia ongelmia kuin jo nyt on näkyvissä Keski-Euroopassa. Uhkana on, että asetelmat työmarkkinoilla muuttuvat hyvin kilpailuhenkiseksi, kun paikallinen väestö ja kansainvälisen taustan omaavat henkilöt taistelevat työmahdollisuuksista. Tämä voi johtaa moniin ongelmiin yhteiskunnassa.

Ohjaaja-aineistossa WorkPlace Pirkanmaa -hankkeen toivotaan lisäävän yhteyksiä kansainvälisten opiskelijoiden ja yritysten välillä, joten projektin päättymisestä ollaan huolissaan. Esimerkiksi pelkkä verkkofoorumien luominen ei riitä, vaan sitä on ylläpidettävä, jotta tuloksia syntyisi ja jatkuvuus voitaisiin taata. Projektia pidetään hyvänä myös opiskelijoiden taholla. Eräs opiskelija on sitä mieltä, että kansainvälisen taustan omaavien opiskelijoiden työllistyminen asianmukaisesti töihin Suomessa on tähän mennessä ollut lähes mahdotonta, mutta nyt hänestä näyttää siltä, että asian eteen ryhdytään tekemään jotakin.

5. LOPUKSI

Tämä esiselvitys toteutettiin tutustumalla kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneeseen ohjaukseen liittyviin aiempiin selvitystöihin, tarkastelemalla hankkeeseen kuuluvien korkeakoulujen strategioita kansainvälisyyden näkökulmasta sekä tekemällä kysely joukolle ohjaajia ja kansainvälisiä opiskelijoita. Esiselvityksen tarkoituksena oli tunnustella kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen tarvetta, hahmottaa ohjaukseen liittyviä erityispiirteitä sekä kartoittaa alustavasti ohjauksen pitkän tähtäimen painopisteitä. Tätä päämäärää palvelivat erityisesti ohjaajille ja opettajille tehdyt kyselyt, joiden myötä nousi esiin tärkeitä aiheeseen liittyviä näkökohtia. Vaikka kyselyt toteutettiin erikseen ohjaajille ja opiskelijoille, voi vastausten välillä nähdä selkeää vuoropuhelua. Tämän vuoksi olikin erityisen arvokasta, että esiselvitykseen saatiin mukaan molempien osapuolien näkökulmat.

Kansainvälisten opiskelijoiden vastauksista ilmenee, että heidän käsityksensä työelämäsuuntautuneesta ohjauksesta vaihtelevat. Käsitykset eivät ole yhteneväisiä edes saman korkeakoulun opiskelijoiden kesken. Joillekin opiskelijoille työelämäsuuntautuneen ohjauksen käsite on lähes tuntematon, toisille se taas tarkoittaa esimerkiksi erikoistapahtumia. Usein se kuitenkin ymmärretään nimen-

omaan opintoihin kuuluvana opettajien tarjoamana ohjauksena. Vaikka käsitykset eroavat, suurin osa opiskelijavastaajista pitäisi työelämäsuuntautunutta ohjausta tärkeänä asiana. Enemmistö opiskelijoista tuo kuitenkin ilmi, että heille on tarjottu sitä hyvin vähän tai ei ollenkaan. Ohjauksen sisällöstä esitettiin monenlaisia näkökulmia, mutta tiivistetysti voidaan sanoa, että kansainväliset opiskelijat kaipaavat hyvin käytännönläheistä ohjausta. Toivottavaa olisi, että ohjaus alkaisi heti opintojen alussa ja se olisi jatkuvaa. Tukea tarvitaan erityisesti siirtymävaiheessa opinnoista työelämään.

Opiskelijat esittivät näkemyksiään siitä, millainen työelämäsuuntautunutta ohjausta antavan ohjaajan tulisi olla. Ohjaajan henkilökohtaisissa ominaisuuksissa painottuvat esimerkiksi ihmissläheisyys ja yhteistyökyky. Tärkeä tekijä on myös palvelun tarjoajan kielitaito, jonka merkitys todettiin ja perusteltiin myös ohjaajien vastauksissa. Sisältöosaamisessa korostuu erityisesti ohjaajan tietämys työmarkkinoista ja kyky hahmottaa opiskelijan tilanne. Ohjauksen tärkeyden lisäksi opiskelijoiden vastauksissa nousi työllistymistä helpottavana tekijänä vahvasti esiin suomen kielen merkitys. Juuri suomen kielen taidon puute voi tehdä kansainvälisen opiskelijan sopeutumisesta vaikeaa. Vastauksissa tuotiinkin esiin ajatus suomen kielen opiskelun tehostamisesta kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla. Kielitaidon merkitys korostui myös ohjaajien vastauksissa. Kansainvälisille opiskelijoille tulee tähdentää suomen kielen opintojen merkitystä aivan opintojen alusta asti. Opetustarjontaa pitää monipuolistaa ja ottaa kielenopetuksen sisällöissä työelämän tarpeet huomioon.

Kuten opiskelijat myös ohjaajat käsittävät työelämäsuuntautuneen ohjauksen sisällöt jossakin määrin eri tavoin. Kansainvälisten opiskelijoiden suomen kieleen ja suomalaiseen kulttuuriin perehdyttäminen koetaan kuitenkin yhteisesti erityisen keskeiseksi tehtäväksi. Tältä osin ohjaus käsittää myös työelämään liittyvien käytäntöjen ja kansallisten erityispiirteiden selvittämistä opiskelijoille. Ohjaus voidaan käsittää aktivoivaksi ja tueksi, jolla opiskelijaa autetaan löytämään itse vastaukset kysymyksiinsä. Kun puhutaan kansainvälisistä opiskelijoista, se on huomattavassa määrin myös konkreettista neuvontaa, valmennusta, valmiista työnantajakontakteista tiedottamista sekä uusien yhteyksien luomista. Työelämäsuuntautunut ohjaus tarkoittaa siten muun muassa vuorovaikutusta kansainvälisten opiskelijoiden, oppilaitosten ja mahdollisimman monien työelämään liittyvien tahojen välillä. Yhteyksiä luodaan esimerkiksi ohjaajan kontaktien, erilaisten tilaisuuksien ja vastavuoroisten vierailujen avulla.

Ohjaajien vastauksista päätellen kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautunut ohjaus edellyttää monien tahojen yhteistyötä. Ohjauksen katsotaan kuuluvan vaihtelevassa määrin opetushenkilöstölle ja yleensä korkeakoulujen henkilökunnalle. Muidenkin tahojen toteuttamaan ohjaukseen on selvä tarve. Ajatukseen korkeakoulujen yhteisestä kansainvälisten opiskelijoiden ohjaajasta suhtaudutaan pienellä varauksella. Toisaalta nähdään, ettei kansainvälisten opiskelijoiden erityinen ohjaustarve riipu oppilaitoksesta. Kokemusten mukaan tärkeää on se, että ohjaus on henkilökohtaista, mahdollisuuksien mukaan samojen henkilöiden välistä, sitä on tarjolla säännöllisesti ja mieluiten korkeakoulujen yhteydessä. Ohjaus on vaativaa, koska sitä tulisi antaa monilla eri kielillä ja se edellyttää syvällistä kulttuurien tuntemusta. Tässä mielessä kansainvälisiin opiskelijoihin erikoistuminen olisi paikallaan. Keskitetty palvelu mahdollistaisi myös kansainvälisiin opiskelijoihin liittyvän tiedon kerääntymisen yhteen paikkaan uusien tulokkaiden hyväksi. Myös ennakkoluuloja hälventävien positiivisten työelämäkohtaamisten kokoaminen ja edelleen välittäminen onnistuisi tällä tavoin sujuvasti.

Huoli opinnoistaan valmistuvien kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisestä on sekä ohjaajien että opiskelijoiden keskuudessa ilmeinen. Vallitsevaan tilanteeseen toivotaan muutosta ja linjauksiin sekä toimintoihin jatkuvuutta. Työelämään valmentavan ohjauksen tarve on tiedostettu. Työelämäsuuntautunutta ohjausta halutaan kehittää yhä monipuolisemmaksi, saavutettavammaksi ja kansainvälisten opiskelijoiden tarpeita vastaavammaksi. Ohjauksesta toivotaan sekä ohjaajien että opiskelijoiden taholta mielellään koko opiskeluajan ja työhönsiirtymisvaiheen kattavaa prosessia.

LÄHTEET

Garam, Irma 2009: Vieraskieliset tutkinto-ohjelmat suomalaisissa korkeakouluissa. Tietoa ja tilastoja -raportti 1/2009. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. Tallennettu 13.11.2009.

http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/Julkaisut+ja+tilastot/Tietoa+ja+tilastoja+/vieraskieliset_tutkinnot.pdf

Institute of Career Guidance. OECD definition: What is career guidance? Viitattu 4.11.2009.

<http://www.icg-uk.org/oecddefinition.html>

Kaiser, Nina (toim.) 2005: Ohjauksen hyvät käytännöt. Henkilökohtaiset oppimis- ja urapolut ammatillisessa koulutuksessa. Second Chance. Berufsbildungswerk des DGB. Tallennettu 3.11.2009. <http://www.secondchance.utu.fi>

Kitkatta.net. Uraohjauksen ulottuvuudet: Uraohjauksen käsite. Viitattu 4.11.2009.

http://www.kitkatta.net/valmis/ohjaaja/uraohjaus/uraohjauksen_kasite.html

Mentor-hanke: PIRAMKin Mentor-hanke. Viitattu 13.12.2009.

<http://www.piramk.fi/mentor/index.htm>

OPM 2009: Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015. Opetusministeriön julkaisuja 2009:21. Viitattu 25.11.2009.

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/Korkeakoulujen_kansainvalistymisstrategia_2009_2015.html?lang=fi

PIRAMK Visio ja arvot. Viitattu 9.12.2009.

[http://www.piramk.fi/cms/web.nsf/\\$all/DC85651DDD811FF2C22573A100402DFA](http://www.piramk.fi/cms/web.nsf/$all/DC85651DDD811FF2C22573A100402DFA) ja

[http://www.piramk.fi/cms/web.nsf/\\$all/6BF74EF11255CBDFC22573A10040350D](http://www.piramk.fi/cms/web.nsf/$all/6BF74EF11255CBDFC22573A10040350D)

Säpyskä, Minna 2007: Ulkomaalaisten osaaminen hyödyksi Pirkanmaalla -selvityshanke. Itämeri-instituutin julkaisusarja 1/2007. Suomen Itämeri-instituutti. Tampere.

TAMK strategia 2008–2010. Viitattu 9.12.2009. <http://www.tamk.fi/fi/WWW/TAMKFI/Strategia-TAMKintoiminnanpainopisteet>

Tampereen yliopiston strategia 2006 = Sivistynyt, uudistuva ja yhteiskunnallisen vastuunsa tunteva Tampereen yliopisto. Viitattu 27.11.2009.

http://www.uta.fi/hallintokeskus/suunnittelu/asiakirjat/TaY_strategia2006.pdf

TTY:n strategia 2010–2013 = TTY – teknologian tiennäyttävä. Tampereen teknillisen yliopiston strategia 2010–2013. Viitattu 28.11.2009. http://www.tut.fi/public/TTYsta/strategia/strategia_2010-2013.pdf

Liite 1

Tämä kysely liittyy WorkPlace Pirkanmaa -hankkeeseen, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden osaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaamista Pirkanmaalla. WorkPlace Pirkanmaa on Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun yhteinen hanke.

Kyseessä on selvitys, jonka avulla kartoitetaan kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen tarvetta opintojen aikana ja työelämään siirtymisvaiheessa sekä pitkän tähtäimen painopisteitä kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneessa ohjauksessa. Kysely lähetetään noin kymmenelle Pirkanmaalla kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden parissa ja korkeakoulujen rekrytointipalveluissa työskentelevälle henkilölle.

Vastauksista kootaan yhteenveto, joka lähetetään kaikille kyselyyn osallistuneille. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eivätkä yksittäisen henkilön vastaukset tule yhteenvedossa näkyviin. Kysymyksiä on yhteensä viisi kappaletta, joten vastaaminen on nopeaa. Jokainen kommentti on erittäin tärkeä.

Kysely toteutetaan kahden Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen ”Akateemisten ammatillinen koulutustarjotin” -ohjelman opiskelijan toimesta.

Toivomme, että vastaatte kyselyyn torstaihin 19.11.2009 mennessä.

Kiittäen
Piritta Hentinen ja Iiris Jussila

1. Millaisia asioita pitäisi opintojen aikana ja/tai työelämään siirtymisvaiheessa ottaa huomioon, jotta voitaisiin helpottaa Pirkanmaan alueella työllistymään pyrkivien kansainvälisten opiskelijoiden työhön sijoittumista?
2. Mitä kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautunut ohjaus mielestänne tarkoittaa/sisältää?
3. Jos näette kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen tarpeelliseksi, minkä tahon tulisi tarjota sitä?
4. Miten korkeakoulujen ja työelämän yhteyksistä saataisiin kansainvälisiä opiskelijoita ajatellen pitkällä tähtäimellä toimivat?
5. Mitä muuta nousi mieleenne? Jos aihe synnytti mitä tahansa ajatuksia, otamme ne mielellämme vastaan!

WorkPlace Pirkanmaa –hanke saa rahoituksensa alueellisesta EAKR-ohjelmasta ja rahoittajaviranomaisena toimii Länsi-Suomen lääninhallitus. Hankkeen hallinnoijana toimii Suomen Itämeri-instituutti. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK), Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK), Tampereen teknillinen yliopisto (TTY) ja Tampereen yliopisto (TaY). Rahoittajana toimii myös Tampereen kaupunki. Hankkeen toteutusaika on 1.3.2009–31.5.2011.

Liite 2

Tämä kysely liittyy WorkPlace Pirkanmaa -hankkeeseen, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden osaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaamista Pirkanmaalla. WorkPlace Pirkanmaa on Tampereen yliopiston, Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun yhteinen hanke. Kyseessä on selvitys, jonka avulla kartoitetaan kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneen ohjauksen tarvetta opintojen aikana ja työelämään siirtymisvaiheessa sekä pitkän tähtäimen paino-pisteitä kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneessa ohjauksessa.

Tämä kysely lähetetään joukolle kansainvälisen taustan omaavia opiskelijoita yllä mainituissa oppilaitoksissa. Kyselyn tuloksista koottavaa yhteenvetoa varten vastauksia käsitellään luottamuksellisesti eivätkä yksittäisen henkilön vastaukset tule näkyviin. Kysely koostuu kahdesta taustakysymyksestä ja viidestä varsinaisesta kysymyksestä, joten vastaaminen on nopeaa. Jokainen kommentti on erittäin tärkeä.

Kysely toteutetaan kahden Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Akateemisten ammatillinen koulutustarjotin -ohjelman opiskelijan toimesta. Toivomme, että vastaatte kyselyyn torstaihin 19.11.2009 mennessä.

Kiittäen,
Piritta Hentinen ja Iiris Jussila

This questionnaire is a part of the WorkPlace Pirkanmaa Project, which aims to bring closer the abilities of academic students with international background and the needs of working life in the Pirkanmaa region. This is a joined project of the University of Tampere, Tampere University of Technology, Tampere University of Applied Sciences and Pirkanmaa University of Applied Sciences. This questionnaire is designed to explore international students' needs for career guidance during studies and in the transition phase from studies to working life. It also aims to determine the points of focus in the career guidance for international students in the long run.

The questionnaire will be sent to a group of students with international background in the universities mentioned above. The answers to this questionnaire will be compiled into a summary report. Each answer will be treated confidentially and the answers of an individual respondent will not be apparent in the summary. There are two background questions and five actual questions. Accordingly, it does not take much time to answer the questions. Every comment is very important.

This survey is conducted by two students of the University of Tampere's Institute for Extension Studies. We hope that you will hand in your answers to this questionnaire by Thursday the 19th of November 2009.

*With gratitude,
Piritta Hentinen ja Iiris Jussila*

Taustatiedot – *background information:*

sukupuoli – *sex* : _____

opintoala / koulutusohjelma – *field of education:* _____

- 1. Oletko saanut Suomessa työelämäsuuntautunutta ohjausta opintojesi aikana tai siirtymävaiheessa opinnoista työelämään? Jos olet, niin millaista ohjausta? Have you received career guidance in Finland during your studies or in the transition phase from studies to working life? If yes, what kind of guidance?*
- 2. Koetko, että yllä mainitulle ohjaukselle on tarvetta? Do you think that such guidance is needed?*

3. Millaisesta työelämäsuuntautuneesta ohjauksesta olisi sinulle hyötyä? *What kind of career guidance would be beneficial to you?*

4. Millaisia ominaisuuksia ohjaajalta mielestäsi edellytetään kansainvälisten opiskelijoiden työelämäsuuntautuneessa ohjauksessa? *In your opinion, what kind of qualities should a person who gives career guidance to international students have?*

5. Mitä muuta nousi mieleesi? Jos aihe synnytti mitä tahansa ajatuksia, otamme ne mielellämme vastaan! *What else did this questionnaire bring to your mind? If you have more thoughts about this subject, we would appreciate further comments.*

WorkPlace Pirkanmaa -hanke saa rahoituksensa alueellisesta EAKR-ohjelmasta ja rahoittajaviranomaisena toimii Länsi-Suomen lääninhallitus. Hankkeen hallinnoijana toimii Suomen Itämeri-instituutti. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK), Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK), Tampereen teknillinen yliopisto (TTY) ja Tampereen yliopisto (TaY). Rahoittajana toimii myös Tampereen kaupunki. Hankkeen toteutusaika on 1.3.2009–31.5.2011.

WorkPlace Pirkanmaa Project is funded by the regional EAKR programme and the funding authority is the State Provincial Office of Western Finland. The administrator of the project is the Baltic Institute of Finland. Project partners are Pirkanmaa University of Applied Sciences, Tampere University of Applied Sciences, Tampere University of Technology and the University of Tampere. The project is also funded by the city of Tampere. The time of the project is from the 1st of March 2009 to the 31st of May 2011.

Olisitko kiinnostunut yhteistyöstä WorkPlace Pirkanmaa -hankkeen kanssa? Hankkeeseen liittyviin tapahtumiin tarvittaisiin mukaan valmistuneita ja työllistyneitä kansainvälisen taustan omaavia henkilöitä. Osallistumisesi olisi tärkeää esimerkiksi 28.1.2010 järjestettävässä Career Evening -tapahtumassa. Mikäli olet kiinnostunut osallistumaan kyseiseen tapahtumaan tai olet halukas muuhun yhteistyöhön, kirjoitathan yhteystietosi alla oleville riveille. Yhteystietosi eivät tule näkyviin tämän kyselyn vastauksista koottavassa yhteenvedossa.

Would you be interested in cooperation with the WorkPlace Pirkanmaa Project? Cooperation from people who have international background and who have graduated and become employed in Finland would be highly appreciated in the events related to the project. Your participation would be important, for instance, at an event called Career Evening on the 28th of January 2010. If you are interested in coming to that event or you are open to some other kind of cooperation, please fill in your contact information on the rows below. Your contact information will not be shown in the summary that will be made of the answers to the questionnaire.

Nimi – name: _____

Puhelinnumero – phone number: _____

E-mail: _____